

MILLIY QADRIYATLARNI TIKLASHDA SHAHRISABZ MAHALLALARI FAOLIYATINING AHAMIYATI

Komilov Sobit Soyibovich

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Tarix kafedrası o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16416830>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Shahrisabz shahridagi mahalla institutlarining milliy qadriyatlarni saqlash va tiklashdagi o'rni tahlil qilinadi. Mahalla – o'zbek xalqining qadimiy ijtimoiy tashkiloti sifatida, mustaqillik yillarida jamiyatda ma'naviy uyg'onish va qadriyatlar tiklanishining negiziga aylandi. Maqolada 1991–2022 yillardagi islohotlar asosida mahallalarning tarbiyaviy, madaniy va ma'naviy hayotdagi faoliyati ochib beriladi.

Аннотация. В статье анализируется роль махаллинских институтов города Шахрисабз в сохранении и восстановлении национальных ценностей. Как древняя общественная организация узбекского народа, махалля в годы независимости стала основой духовного возрождения и восстановления традиций. На основе реформ 1991–2022 годов раскрывается культурная и воспитательная деятельность махаллей

Abstract. This article analyzes the role of neighborhood (mahalla) institutions in Shahrisabz in preserving and restoring national values. As an ancient social structure of the Uzbek people, the mahalla became a foundation for spiritual revival and cultural identity during the years of independence. The article explores the cultural, educational, and spiritual activities of mahallas based on reforms from 1991 to 2022.

Kalit so'zlar: mahalla, milliy qadriyatlar, Shahrisabz, ma'naviy uyg'onish, an'analar.

Ключевые слова: махалля, национальные ценности, Шахрисабз, духовное возрождение, традиции.

Keywords: mahalla, national values, Shahrisabz, spiritual revival, traditions.

Kirish

Mahalla – o'zbek xalqining asrlar davomida shakllangan ijtimoiy muassasasi bo'lib, unda insonlar o'zaro yordam, hurmat, mehr-oqibat kabi qadriyatlar asosida yashab kelgan. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, mahalla institutiga davlat siyosati darajasida e'tibor qaratildi. Ayniqsa, milliy qadriyatlar – urf-odatlar, marosimlar, tarixiy xotira, ahloqiy me'yorlar va an'analarni tiklashda mahallaning roli beqiyos bo'ldi. Shahrisabz shahridagi mahallalar bu borada faoliyat yuritib, o'zbekona turmush tarzining saqlanishi, ma'naviy merosning yosh avlodga yetkazilishi, bayramlar va marosimlarning asliy holatda o'tkazilishi orqali qadriyatlarni tiklashga xizmat qilmoqda.

Metodologiya

Tadqiqotda tarixiy, sotsiologik va kontent-tahlil metodlaridan foydalanildi. Mahalla faoliyati to'g'risida chiqarilgan davlat qarorlari, Prezident nutqlari, "Mahalla" xayriya jamoat fondining hisobotlari, shuningdek, Shahrisabz shahridagi ayrim mahalla raislari va faollar bilan o'tkazilgan suhbatlar tahlil qilindi. Ushbu yondashuvlar milliy qadriyatlarning qay darajada mahalla faoliyatiga integratsiyalashganini aniqlash imkonini berdi.

Natijalar

1991–2022 yillar davomida Shahrisabz shahridagi mahallalarda quyidagi milliy qadriyatlarni tiklash borasida natijalarga erishildi:

Shahrisabzda 35 dan ortiq mahallada o'z tarixiga oid burchaklar, xotira devorlari,

mahalliy olimlar va domlalar faoliyatiga bag'ishlangan guvohnomalar yaratilgan.

- Mahallalarda "Otalar maslahatlari", "Ayollar maktabi", "Ma'naviyat darslari" singari an'anaviy ma'naviy uchrashuvlar yo'lga qo'yildi;
- Nikoh, sunnat tuy kabi oilaviy marosimlar qadimiy urf-odatlariga mos tarzda tashkil etilmoqda;
- Navro'z, Mehrjon, Qurbon hayiti kabi milliy bayramlar mahalla darajasida ommaviy tarzda o'tkazila boshlandi;

Tahlil

Yuqorida keltirilgan natijalar shuni ko'rsatadiki, Shahrisabz mahallalari milliy qadriyatlarni tiklashda ko'p funksiyali madaniy-ma'naviy markaz sifatida shakllanmoqda. Mahalla nafaqat aholining yashash hududi, balki ma'naviy tarbiya, tarixiy xotira va fuqarolik ongini shakllantiruvchi maydonga aylangan.

Avvalo, mahalla faollari, oqsoqollar, ziyolilar ishtirokida o'tkaziladigan doimiy tadbirlar orqali xalq og'zaki ijodi, maqollar, dostonlar, xalq qo'shiqlari hamda milliy kiyimlar targ'iboti kuchaymoqda. Bu vositalar orqali yoshlar qalbida o'zlikni anglash, tarixiy merosga hurmat kabi qadriyatlar shakllanmoqda. Jumladan, "Milliy o'zlikni anglash – mustahkam ijtimoiy poydevor" degan tamoyil asosida ta'lim va tarbiya berishga qaratilgan dasturlar mahalla darajasida samarali ishlamoqda [6.58].

Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Mahalla – bu bizning milliy qadriyatlarimizni, odob-axloqimizni, ma'naviy merosimizni saqlaydigan va yosh avlodga yetkazadigan maktabdir" [1]. Bu fikr bevosita Shahrisabz tajribasida o'z aksini topgan. Har bir mahalla ichida ijtimoiy-ma'naviy jamoa shakllanib, oilaviy tarbiya, qo'shnichilik rishtalari, murosa va birdamlik qadriyatlari asosiy hayot mezoniga aylangan.

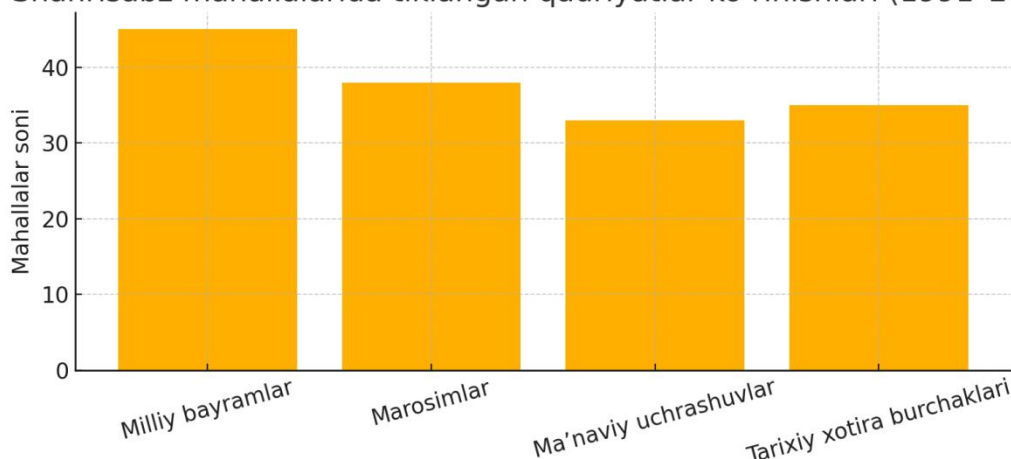
Shuningdek, "Mahalla" fondi va "Ma'naviyat markazi"ning hamkorlikdagi faoliyati orqali ma'naviy seminarlar, vatanparvarlik darslari, "Jasorat maktabi"larining mahallalardagi filiali orqali yoshlar ma'naviy immuniteti kuchaymoqda. Bu esa ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash bilan bir qatorda, ma'naviy xavfsizlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda [5].

Bugungi kunda mahalla – jamiyatning eng quyi, ammo eng ta'sirchan darajasida turuvchi ijtimoiy institut sifatida qadriyatlar merosini jonli va ta'sirli shaklda yetkazuvchi asosiy vosita sifatida o'z dolzarbligini isbotlamoqda. Bu model boshqa hududlar uchun ham universal vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Xulosa

Shahrisabz shahrida milliy qadriyatlarni tiklash borasida mahalla faoliyatining tizimli va faol yo'lga qo'yilgani kuzatilmoqda. Mahalla nafaqat fuqarolik jamiyatining yadro elementi, balki tarixiy xotira, urf-odat va an'analar saqlovchisi sifatida e'tirof etilmoqda. Kelgusida ushbu tajribani boshqa hududlarga tatbiq etish, har bir mahallaning tarixiy-madaniy pasportini yaratish, mahalla yetakchilari va yoshlar orasida qadriyatlar bo'yicha targ'ibot ishlarini kuchaytirish lozim. Mahalla orqali milliy o'zlikni tiklash – bu faqatgina ijtimoiy vazifa emas, balki strategik dolzarb masaladir.

Shahrisabz mahallalarida tiklangan qadriyatlar ko'rinishlari (1991–2021)

References:

Используемая Литература:

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – 56 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Ma'naviyatli avlod – millat tayanchi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning ma'naviyat va ma'rifat masalalariga bag'ishlangan nutqi. – Toshkent: Ma'naviyat, 2019. – 32 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 3-fevraldagi PQ-2757-son qarori "Mahalla institutini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida". – Toshkent, 2017.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 27-yanvardagi 44-son qarori "Ma'naviyat va ma'rifat markazi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida". – Toshkent, 2021.
5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
6. Saidov A.X. O'zbekiston Respublikasida milliy qadriyatlar va ma'naviyat siyosati. – Toshkent: Adolat, 2020. – 95 b.
7. "Mahalla" xayriya jamoat fondining yillik hisobotlari (2020–2022). – Toshkent: "Mahalla" fondi nashriyoti, 2022. – 54 b.